

**Добого дня! Тема уроку. ПАРАЛЕЛЬНІ ЗАКІНЧЕННЯ ІМЕННИКІВ ЧОЛОВІЧОГО РОДУ ДАВАЛЬНОГО ВІДМІНКА (-ОВІ, -ЕВІ, -ЄВІ); ІМЕННИКІВ ЗНАХІДНОГО ВІДМІНКА; ІМЕННИКІВ МІСЦЕВОГО ВІДМІНКА ОДНИНИ; ІМЕННИКІВ ОРУДНОГО ВІДМІНКА МНОЖИНИ
Увага! Виконані завдання надсилати за електронною адресою:
moshev2020@icloud.com**

ЗМІСТ УРОКУ

- **Перегляньте відеоурок. Паралельні закінчення іменників**
<https://www.youtube.com/watch?v=GxImmkrpYOZU>
Технологія «Камінь спотикання»
- Запишіть речення, розкриваючи дужки, визначте відмінок цих іменників, зосередивши увагу на їх закінченнях.
 1. Дарованому (*кінь*) в зуби не заглядають.
 2. Лихо (*вовк*) — зачинили його межи вівці.
 3. Всякому (*овоч*) свій час.
 4. Хто (*вітер*) служить, тому димом платять.
 5. Дай (*серце*) волю, заведе в неволю.
 6. Чого не може громада, того й (*козак*) зась.
 7. Незваному (*гість*) місце за дверима.
- Зверніть увагу, чи відбулися зміни (*чергування*) в новоутворених формах іменників? Які саме?
- Поміркуйте, чи можна об'єднати ці речення під однією рубрикою. Як ви б її назвали?

Лінгвістичне спостереження

- Прочитайте текст, з'ясуйте його стильову принадлежність. Випишіть іменники II відміни, визначте відмінок і групу. Які емоції викликає у вас текст? Яку роль відіграють у ньому іменники?

Яка хвилина!.. Уявіть собі, тітко, що наші батьки і брати пішли в похід. Але не на приказ царя і за царя, а за Україну, за її визволення. Борються, як боролися предки, *побіджують*. І от уже Бог дав, що остаточно *побіда* за нами. Уявіть собі, тітусю, ми *побідили*, Україна вільна! І нема вже ні чужих *регіментарів* у нас, ні московських *воєводів*, ні цар нам не пан, ні король, ні хан — гетьман заправляє нашою країною — наш український гетьман! І ось він на сивому коні в'їжджає з полів бою в золотоверхий Київ. Дзвони грають, сурми сурмлять на валах тої твердині, що цар нашими руками будував, із гармат палять, народ хвилюється, як море. Всі очі радісно горячі, груди воля розпирає: Осанна! Осанна! Дівчата квіти під ноги сиплють, малинові *хоругви* лопотяль, як птиці, що крила широко розпустили, бо вже вилетіли із кліток. Осанна! Осанна! Осанна! (Марко Вовчок)

- Поміркуйте, з якою метою автор використовує в тексті виділені слова. Чи можна вважити їх помилками?
- З'ясуйте значення підкреслених слів. За потреби скористайтеся тлумачним словником.

Лінгвістичне дослідження

- Виписані із попередньої вправи іменники на позначення осіб поставте у Д. в. і М. в., підкресліть закінчення. Дослідіть, чи можуть ці іменники мати паралельні закінчення. Які саме? (*Батьку — батькові, брату — братові* тощо)

Аналіз таблиці

Особливості закінчень іменників II відміни

Відмінок	Закінчення	Приклади
<i>Давальний відмінок однини</i>	а) закінчення <i>-ові, -еві, -єві</i> мають іменники чол. роду твердої, м'якої і мішаної груп; б) ці ж іменники приймають і закінчення <i>-у (-ю)</i> : <i>будинку, відмінку, директору</i> й т. д.	<i>Будинкові — будинку,</i> <i>ректорові — ректору,</i> <i>журавлеві — журавлю,</i> <i>добродієві — добродію</i>
	в) паралельні закінчення <i>-ові</i> та <i>-у</i> мають також іменники с. р. із суфіксом <i>-к-</i> , що означають малі істоти	<i>дитяткові — дитятку,</i> <i>теляткові — телятку,</i> <i>ягняткові — ягнятку.</i>
<i>Місцевий відмінок однини</i>	Закінчення <i>-ові, -еві, -єві</i> а) іменники ч. р., що означають істоти б) іменники с. р. твердої групи із суфіксом <i>-к-</i> (назви істот)	<i>при батькові, на братові, при вчителеві, на коневі, на носієві</i> <i>на дитяткові, на теляткові,</i> <i>на хлоп'яткові</i>
	а) іменники ч. та с. р. із суф. <i>-к-, -ак, -ик-, -ок-, -к (o)</i> , що означають неістоти мають закінчення <i>-у</i> , а також паралельні форми з <i>-ові</i> тощо;	<i>у будинку — у будинкові,, у війську — у військові, на літаку — на літакові, на ліжку — на ліжкові</i>

Увага! Закінчення *-у* тут уживається рідше, щоб не призвести до сплутування Д. в. з Р. в. (*слава народу*) або кличним (*батьку, сину*)

Увага! Із прийменником по можуть уживатися паралельні закінчення *-у* (*-ю*) та *-и* (*-ї*): *по Дніпру — по Дніпрі, по місту — по місті, по селу — по селі*; для позначення часу вживається тільки закінчення *-и*: *по обіді, по закінченні*

<i>Знахідний відмінок однини</i>	а) паралельні закінчення однакові з Н. в і Р. в. в (характерне для назв неістот невеликого розміру)	олівець — олівця зошит — зошита дуб — дуба
	б) паралельні закінчення у формі множини (характерне для назв тварин)	<i>насу коней — коні</i>
<i>Орудний відмінок множини</i>	а) закінчення <i>-ами, -ями, -ми</i> мають іменники ч. та с. р.	<i>берегами, робітниками, обличчями, полями</i>
	б) закінчення <i>-ми</i> (паралельно з формами на <i>-ами, -ями</i>) мають іменники ч. та с. р.	<i>кіньми — конями, чобітими — чоботями, чоботами, крильми — крилами</i>

Увага! Іменники середн. роду *око, плече* мають в орудному відмінку множини закінчення *има*: *очима, плечима*

Самостійна робота

► Запишіть прислів'я і приказки. Випишіть іменники II відміни, визначте їх відміноک, поясніть відмікові закінчення.

1. Без сокири не тесляр — без голки не кравець. 2. Діло майстра величає. 3. Добре тому ковал.., що на обидві руки кує. 4. Не дивись на чоловік.., а на його діло. 5. По роботі пізнати майстра. 6. Працює, як чорний віл. 7. Робота не вовк, в ліс не втече. 8. Де господар добре робить, там і поле буйно родить. 9. Хто коня годує, той дома ночує.

Умотивований вибір форми слова (робота в групах)

► Запишіть слова у формі давального та місцевого відмінків однини, підкресліть ті, що мають паралельні закінчення.

1) Директор, *Київ*, ягнятко, (при) вчитель, (у) ліжко, (на) лід, (на) кінь, село, роздоріжжя, немовлятко, (у) гурток, (на) держак, (на) поверх, (при) *батько*.

2) Дуб, *син*, місто, (у) сік, (у) центр, (на) шлях, майстер, студент, (при) іменник, (при) Володимир, гвинт, пухир, (на) олівець, слухач, буквар.

3) *Дитяtko*, (на) робітник, *Львів*, (у) рів, (у) мішок, (на) літак, (на) шлях, (у) словi, велетень, борошно, скляр, ягнятко, острів, плече.

► З виділеними словами складіть речення.

Критична оцінка правильності утворених словосполучень

► Визначте, чи є серед поданих словосполучень неправильно утворені: очима, плечима, уши́ма (і вухами). Доведіть свою думку.

Рефлексія

Чого навчив мене сьогоднішній урок?

Чи завжди ми задумуємось над вибором форми слова?

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ (НА ВИБІР)

Виконати вправу за підручником.